DISPUTATIO MEDICA
DE
ALAPIS
SIVE
COLAPHIS,

QVAM
IN ANTIQVISSIMA ET CELEBERRIMA ELECTORALI AD NICRUM
PRÆSIDE
Nobiliſſimo Excellentiſ. atq; Experientiſ.

DN. GEORGIO FRANCO,

MED. ET PHIL. D. AC P.P. ORD. FACULT. MED. h. t. DECANO, ET ACAD. S.R.I. NATURÆ CURIOS. COLLEGA, &c. FAUTORE AC PROMOTORE SUO ÆVITERNUM COLENDO,

Solemni Diſquiſitioni Medicæ
in Audit. JCtorum
Ad diem XVIII. April. H. S.
Submittit
GEORGIUS Wicken/ Alsfeldia Haſſus.

HEIDELBERGÆ,
Typis Joh. Chriſtiani Walteri, Acad. Typogr. Anno 1674.

19
116

93941

B. C. D.

§. I.

SAcra hac hebdomada recordamur, quod peſſimi bipedum SALVATORI OPTIMO, Faciei Facierum, (uti loquitur ZWINGERUS *in Theatr. V. H. Vol. 1. l. 3. f. 254.*) alapas impingere non dubitarint, ap. MARC. *XIV. 65. &* MATTH. *XXVI. 67.* Quare & has alapas, quas noſtri cauſſa paſſus eſt, acerbiſſimis defleamus lacrymis, earumque occaſione alapas meditemur Medicas.

§. 2. MEDICAS dico. Nam & DN. THEOLOGI ſuas habent de alapis meditationes, quando vel modo dictas Salvatoris alapas cum omnibus bonis dolent: vel expendunt " locum MATTHÆI *V. 39. Quisquis te cædit in dextram tuam ma-" xillam, obverte ei & alteram*: Vel, quando hodie, qui confirmatus eſt, manu leviter in maxilla cæditur ab Epiſcopo, ut meminerit invicto animo Chriſtianam militiam exercere & ornare, ceu ex DURAND. *de ritib. Eccleſ. l. 1. c. 20. n. 19.* & Lælio BISCIOL. *in hor. ſubſeciv. tom. 2. l. 6. c. 11.* refert *Abb. Joh. Bapt.* PACICHELLUS Cheiroliturgiæ *cap. III. p. m. 14. ſeq.*

§. 3. Habent & DNI. JCTI. ſuas. Siquidem alapas reddi & olim in manumiſſione ſervorum, ISIDOR. *IX. 4.* atque emancipatione filiorum conteſtantur Nov. *LXXXI. Conf. B.* BRISSON. *l. 1. ſelect. ex jure civili antiquit. c. 11.* & P. FABR. *Semeſtr. l. 2,*

c. 20. & hodienum in manumiſſione epheborum nobilium &c. in aulis Magnatum, vid. omnino BESOLD. *theſ. pract. voc.* Wehrhafft machen & *ad h. l. additt.* DIETHERRI *atque* SPEIDEL. *in ſpecul. obſ. voc.* Maultaſchen/ Backenſtreich/ *f. 894.* & *voc.* Wehrhafft machen/ *f. 1350.*

§. 4. Habent & DNI. PHILOSOPHI atque PHILOLOGI ſuas. Ita Mimi in theatralibus ſpectaculis, cum dabantur, alios mimos ad riſum excitandum alapis cædere ſolebant, ceu habet ex NAZIANZ. *in Nicob. ad Patrem* PACICHELL. *l. a.* & ex TERTULLIAN. *l. de Spectac. c. 23.* & CYPRIAN. atque JUVENAL. *VIII. 192.* hoc aſſerit FARNAB. *in annott. ad Juven.* Conf. qq. MARTIAL. *II. 72.* & *V. 63.*

§. 5. MEDICAS dixi. Nec tamen animus eſt tractare alaparum utilitatem, quando curationis loco adhibentur. Ita enim AETIUS *tetrab. 3. ſerm. 1. c. 8.* ſcribit, quod ii, qui ſint vilioris conditionis & in balneo linquantur animo poſſint inter alia pro refectione (Slag-waßer) alapis cædi, facta qq. capillorum evulſione, &c. Pariter ubi maxilla inferior eſt luxata oſcitatione &c. per alapam poſſe in priſtinum quandoque locum reponi, à quibusdam refertur.

§. 6. Sed de alaparum noxa Medica diſſeremus, adducemusque exempla varia, ubi ab alapa inflicta non ſolum dolor, tumor, ſanguinis effluentia, ſugillatio &c. ſed & dentium excisio, apoplexia, phrenitis &c. immo ipſa mors fuere orta.

§. 7. Prius vero quàm hæc agamus alapæ onomatologia paucis tangatur. Volupe enim ſemper fuit interdum in Philologorum exſpaciari viridaria. Alapam autem a Colapho diſtinxit EUTHYMIUS ſive EUTHYMII interpres HENTENIUS nixus „ MATTH. *XXVI. 67.* ubi de Redemtore: Colaphis, inquit, eum „ ceciderunt: alii autem palmas in faciem ejus dederunt: Et „ colaphum verberationem putat in collo manu factam, ut ſo- „ num edat, alapam vero in facie. Fuſe vir eximius *Lælius* BISCI- „ OLA *Hor. ſubſeciv. tom. 2. lib. 6. cap. 11.* At nos cum L. VALLA *in* „ *Raudenſem* idem alapam Latine, quod Colaphum Græce exiſti- „

mamus, ſunt verba PACICHELLI *Chiroliturg. c. 3. p. m. 13.* Quibus cum & nos facimus.

§. 8. Alapæ vero vox non admodum antiqua. Legitur tamen ap. JUVENAL. *IIX. 192.* MARTIAL. *V. 63.* ISIDOR. *IX. 4. &c.* Rideo autem, immo iraſcor BECMANNO *de Orig. LL. p. m. 283.* dicenti: Colaphus, κόλαφος, a quo, & NB. levi mutatiuncula, alapa. Eodem acumine SALOMON *Epiſcopus Conſtantienſis in Vocabulario lit. A.* vult dici a lata palma. Quid ni ita Ben-jamin a volo, ut utar joco Schuppiano; Sanior eſt conjectura MARTINI, qui ait *in Lex. Philol.*: Forte ab ἀλαπάζω, vacuo, vaſto, diripio. Additque affin. eſſe Hebr. עַל־אַף al aph, ſuper faciem.

§. 9. Græcis eſt κόλαφος. HESYCH. *in Lex. lit. K. f. m. 432.* ait: κολαφιζόμενος, ῥαπιζόμενος. Κόλαφος, κόνδυλος. Παρὰ δὲ Ἐπιχάρμῳ ἐν ἀγονιστῷ καὶ παιδοτρίβαις ὄνομα. Dicitur autem juxta ETYMOLOGICUM MAGNUM *lit. K. f. m. 525.* Παρὰ τὸ κόλον ἀφεῖσθαι ἀπὸ τοῦ τυπτομένου μέρους; Ἤγουν ἀσθενὲς καὶ ταπεινὸν πρὸς τὰ λοιπὰ μέρη. Ὁ δὲ Ἀπίων ἀπὸ τοῦ κολάψαι. Τὸ δὲ ὄνομα ἑλληνικὸν παρὰ Ἐπιχάρμῳ. Ὡς ταχὺ κόλαφος περιπατεῖ δεινός. ---- ἢ ἀπὸ τοῦ τοὺς κονδύλους ἀφεῖσθαι ἐν ἐκείνῳ τῷ μέρει. Κόλαφος ἡ διδομένη διὰ τῶν μέσων δακτύλων πληγή. Ἄλλοι δὲ παρὰ τὸ κολούειν τὸ φῶς.

§. 10. Eſt vero alapa percuſſio palma facta in facie aut ad tempora. Fit nimirum proprie manu interiore diducta & plana. Exterior enim manus duriorem infert plagam ob oſſicula digitorum ibi minus ſub carne latitantia, eine letze Maulſchelle/oder mit der umgewandten Hand. Nec debet fieri pugno mit voller Fauſt / hoc enim magis eſſet percuſſio Germ. dicta Stöſſe/Släge. Hinc quæ differentia ſit pœnæ ejus qui manu aperta ſ. alapam infligendo, & ejus qui pugno percuſſit vid. ap. FR. VIVIUM. *dec. 46.* & CARPZOV. *Prax. Crim. p. 1. q. 3. n. 38. & 42.* Quamvis etiam quæ pugno fit percuſſio in facie pro alapa accipiatur à multis.

§. 11. IN FACIE vero fit, hinc Germ. einem inn's Geſicht ſlagen. Arbitrorque fieri tum ad dolorem, pars enim eſt tenerior & ſenſibilior; tum ad injuriam. Facies enim eſt honeſta

cor-

corporis pars; injuriamque fieri alapa Dnn. JCti merito ſtatuunt vide Besold. & Speidel. *ll. aa.*

§. 12. Immo certæ faciei regioni infligitur e. g. Ori hinc Germ. eine Maulſchelle/Maultaſche/ item einen in die Fräſſe ſlagen. Hinc πολυθρύλλητον: auf eine Lügen gehört ſich eine Maulſchelle; quod tamen cum grano ſalis accipiendum monent Dni JCti, ad quos hoc ſpectat, vide Cöppen. 2. *obſ. 82. n. 8.* Berlich. *V. Concl. 64. n. 30.* Vischer. *de duello p. 688.* Struv. *de Vind. priv. c. X. ap.* Besold. & Dietherr. *ad h. l.*

§. 13. Vel infligitur ἐπὶ κόῤῥης; uti Lucianus, Phrynichus & Nazianz. habent. Hinc Æſchines ap. Theocrit. Idyll. ΙΔ'. verſ. 34. Cyniſcam animadvertens ad Lyci rivalis nomen erubeſcere inter compotandum:

—— πὺξ ἐπὶ κόῤῥας
ἤλασα. κ' ἄλλαν αὖθις. ——
—— cum pugnis in maxilla
Inſecutus ſum. Et aliam rurſus. ——

Interprete *Andrea* Divo p. 74. Quid vero κόῤῥη proprie ſit, disquirunt. Aliis modo totum caput notat, uti Atticis, ceu tradit Eustath. *in Ælio Dionyſio* Germ. ita ein Kopf-ſtoß. Hinc Terent. Adelph. II. 2. 37. ait Colaphis tuber eſſe totum caput. Quibusdam ſumitur pro temporibus ad aures ſitis; ut Oppian. *l. 3. de Venat.* & *Jul.* Polluc. *Onomaſt. l. 2. c. 4. §. 1.* & ita reſpondet vernacul: eine Ohr-feige. Nonnulli interpretantur κόῤῥην Caput cum collo, vid. Lexic. *Græco Lat. Baſil.* & ita benedicimus, einen an Hals ſlagen. *Zachar.* Calliergus *in ſchol. ad. d. l. Theocr. p. m. 356. ſeq.* infit: κόῤῥην γὰρ τὴν γνάθον καὶ σιαγόνα οἱ Ἀττικοί, i. e. κόῤῥην genam & maxillam vocant Attici. Quæ acceptio communis eſt & ita accommodatur Germ. ein Backenſtreich.

§. 14. Effectus vero qui inde ſæpe reſultant, ſunt plerumque dolor, inflammatio, tumor, livor &c. quæ ut vulgaria & trita majorem à nobis non exſpectabunt explicationem; cum animus ſit primo in Medicorum dein JCtorum gratiam graviores inde ortos affectus & effectus accuratius explicare.

§. 15. *Dentes excutiuntur* facile ex phatniis alapa; quod ſuo malo teſtatur Sannio leno ap. TERENT. *in Adelph. II. 2. 36.*

—— omnes dentes labefecit mihi;
Præterea colaphis tuber eſt totum caput.

Præcipue τομεῖς primores atque Canini, quia ſtant in acie qs. & radice ſimpliciter acuta, teſtibus VESLING. *c. 13.* BARTHOLIN. &c. ſunt præditi. Hinc non ſolum dolor ingens larga hæmorrhagia &c. ſed & ſæpe vitium venuſtatis, maſticationis atque ſermonis, præcipuè in oratoribus, procuratoribus, tubicinibus &c.

§. 16. VOMITUS ciborum indigeſtorum poſt alapam oriebatur in cive Bernenſi ap. FABRIC. *Hild. Cent. V. obſ. 86.* cujus hiſtoriam fuſius repetit *Cent. VI. obſ. 11.* Cauſſa potuit eſſe tum corporis tum animi commotio, bilis ventriculum ſtimulans, vertigo, crapula &c.

§. 17. COECITAS ab alapa quod poſſit oriri docet hiſtoria hæc, quam habet AMATUS LUSIT. *Curat. 44. Cent, 7.* ap. " SCHENCK. *f. 155.* his verbis; Mulier, cui maritus colaphum im-" pegit, illico eodem die, utriusque oculi viſionem amiſit, cæca " namque evaſit, nulla in oculis habita macula aut nubecula læ-" ſioneve aliqua, puri namque cernebantur oculi. Quæ non " diu poſtea ſurdaſtra eſt facta & fatua; cum quibus lunaris pur-" gatio huic deperdita eſt, agitur jam annus, quod mulier hæc " nata annos viginti ſeptem, malum & infortunium hoc patitur, " cujus cauſſas intimas c. curatione ad præſens ſubticemus. Tu vero docte lector conſidera! Cauſſa, quam auctor indagandam reliquit, potuit eſſe concuſſio cerebri & inde facta vel obſtructio vel compreſſio nervi optici: vel ſanguinis effluvium in ejus regionem &c.

§. 18. SURDITAS ſecuta eſt in eadem muliere cœcitatem. Forte ob ſanguinis in cerebro extra vaſa putreſcentis corruptionem & miaſmata ſenſuum organa immo ipſos animales ſpiritus ſenſim inficientia. Quin immo poteſt alterutrius lateris, quod colapho percutitur, niſi ſurditas, tamen δυσηκοΐα aut συριγμὸς καὶ βόμβος oriri; qn. percuſſione iſta auris tam externa quàm interna læditur, aut cerebrum concutitur, aut nervus ἀκουστικός.

ςικός. Vel ſi aer fortius intrudatur, quod fit interdum à vento perflante aures, à ſonitu ingenti ſclopetorum, bombardarum, campanarum &c. Hinc molitores, doliarii, fabri ferrarii & ærarii, campanarum pulſatores &c. difficulter audiunt.

§. 19. FATUITAS in illa ipſa denique ſucceſſit. Ratio erit in ſpiritibus animalibus ſenſim ſenſimque vel contuſis, vel corruptis vel plane pereuntibus. Ita vidi in ſcholis ab Orbiliis plagoſis pueros frequenti ad caput percuſſione factos vel ſtolidos vel ſaltim ſtupidos. In iſta muliere mæſtitia ex viſu & auditu deperdito multum adjuvit, nec non menſium ſubſecuta ſubpreſſio.

§. 20. EPILEPSIA ab alapa qq. oriri poteſt. Puella in gynæceo Palatino, pugno fatui ad tempora afflicta, multis inde Epilepſiæ paroxyſmis convulſa eſt; quam tamen tandem ægre ſuo conſilio & opera convaluiſſe ſcribit *tom. 1. Epiſt. 10. p. m. 42.* Doctiſſimus JOH. LANGIUS Quinque Sereniſſ. Palatinorum Electorum Archiater. Cauſſam *ibidem* rejicit in nobiliſſimum temporum muſculum, quo cerebro nullus propinquior & nervoſior.

§. 21. PHRENITIDEM ex alapa ortam in Bonifacio VIII. P. R. memorat *Iean de* SERRE *en inventaire general de l' hiſtoire de France p. m. 365.* Nim: Philippus IV. Pulcer Rex Galliæ jugum à Papa ſibi imponi detrectabat, mittebatque pro reprobando Pontifice Chriſtianiſſimus Rex tacite in Italiam Felicem de Nogaret, qui ſocium ſibi adſciſcebat Sciarram ex Italia Pontificis odio profugum: Hic capta urbe (Anagnia dr.) ad Conclave Pontificis irrumpebat & poſt aliquot verba ad verbera venit, Patrique Sancto alapam egregiam inflixit, ut ſtatim largiſſima ſuboriretur hæmorrhagia. Pontifex vix ſubtractus inſecuturis plagis poſt ejulatum Stentoreum incidit in maximam phrenitidem, adeo ut ambas arroderet & devoraret manus; atque poſt 35. dies *moreretur ut Canis qui intraverat ut vulpes & regnarat ut leo.*

§. 22. APOPLEXIAN etiam ex Colapho excitatam poſt alia Symptomata in cive Bernenſi Hanns Ruſt obſervavit & fuſe deſcribit rationesque varias adponit Celebr. *Guilh.* FABRIC. *Hild.* Cent. VI. obſ. XI. quem vide; & ex eo *Fr.* DECKERS *ad Barbett. Prax. l. 1. c. 2.* Ita VALLERIOLA *l. 3. Enarratt. 8. p. m. 228. b.* accepit

pit quendam in pago, cui la Voulte nn. pugno in faciem illiſo mox concidiſſe. Simile habet BENIVENIUS *de abd.morb.cauſis cap. 110.* de duobus juvenibus inter ſe litigantibus, quorum alter alapa percuſſus in apoplexian ſtatim reſolvebatur, dein jugulatus interiit. Quod allegat qq. FORESTUS *l.x. obſ.70. in Schol. f.m.403. a.* additque ex percuſſione acceſſiſſe dolorem, deinde & inflammationem, ac ſi apoplexiam. Alium pariter pugno in facie percuſſum ſtatim Apoplecticum concidiſſe, vidit *Horat.* AUGEN. *l.9. Epiſt.2.* Cauſſa meritò hic & in pluribus aliis in concuſſionem cerebri & ſpiritus animales rejicitur.

§.23. ABORTUM ex alapa poſſe fieri facile colligitur ex caſu ap. CARPZOV. *Prax. Crim. p.1. q.27. n.34.* ubi adoleſcens 18. ann. feminam gemellas geſtantem percuſſit pugno, unde illa territa maxime, ſeptimo die febrim ardentem paſſa, nono vero duas filiolas alteram mortuam, alteram paullo poſt decedentem, quas infelix mater ſequebatur, eſt enixa. Cauſſa apte rejicitur in conſternationem, iracundiam, mœrorem &c.

§.24. MORTEM ex alapa rariſſime ac vix accedere poſſe quidem ſcribit CARPZOV. *Prax.Crim.p.1.q.3.n.42.* Verum ex modo allegatis BENIVENII, HILDANI & aliorum exemplis eſſe mortuos ex alapis cognovimus. Quippe & mors alias ex longe levioribus quoque cauſis exorta legitur e.g. ex riſu, reſectione unguium, imaginatione, gaudio &c.

F I N I S.